

Tijdens onze lange hete zomer bleek het belang van schaduwplekken zeer duidelijk.

© BART VLEESCHOUWERS

BOMEN OP LANDBOUWGROND, NOG NIET ZO'N SLECHT IDEE?

Dit najaar ging een groep Vlaamse boeren en onderzoekers op studiereis naar het noorden van Frankrijk om te kijken hoe het er gesteld is met het boslandbouwdossier, ook wel agroforestry genoemd. We gingen mee en stelden vast dat er veel gelijkenissen zijn tussen de Franse en de Vlaamse situatie. Ook de manier van werken verschilt niet echt veel van wat we in Vlaanderen tot nu toe op dit vlak mogen noteren. – *Bart Vleeschouwers*

In dit artikel, waarvan in het volgende nummer het tweede deel verschijnt, geven we graag enkele interessante zaken mee die we tijdens deze studiereis konden vaststellen.

Het Vlaio-project 'Agroforestry in Vlaanderen' heeft als doel kennis en ervaring op te doen rond agroforestry in een Vlaamse context en om boeren te begeleiden die aanplantingen willen realiseren op hun percelen. Daarnaast loopt er een Europees project 'Afinet' dat een gelijkwaardig doel heeft, maar dan op Europees niveau en waarbij er veel belang wordt gehecht aan uitwisseling van ervaring en informatie. Het was in het kader van deze twee projecten dat de studiereis naar Noord-Frankrijk was georganiseerd. Er werd halt gehouden op verschillende types van bedrijven, op verschillende bodemtypen en met verschillende ouderdom van de bomen en/of de hagen. Wat daarbij toch wel sterk opviel, was dat de boeren erg nuchter omgingen met het aanplanten van bomen en houtkanten en

dat ze een duidelijke economische basis hadden voor hun projecten.

.....
Franse boeren gaan erg nuchter om met het aanplanten van bomen en houtkanten.
 .....

Besparing van chemicaliën

Zo is een van de belangrijkste argumenten om bomen aan te planten op landbouwpercelen dat er daardoor flink kan bespaard worden op het gebruik van bestrijdingsmiddelen. De bomen en struiken zijn namelijk belangrijke schuilplaatsen voor heel wat nuttige organismen. Zo berekende een boer dat hij weliswaar opbrengst verloor door de oppervlakte van de strook die met bomen beplant was, maar dat dit verlies gecompenseerd werd

door het feit dat hij geen slakkenmiddelen meer moest inzetten en dat hij ook de insecticiden kon vermijden of toch sterk kon beperken. Hij berekende dit op een kostprijsvermindering van 20 à 25 euro/ha. Aan de andere kant leerde dezelfde boer dat het soms een valse besparing kan zijn om te jong plantgoed aan te kopen omdat dit veel gevoeliger is voor wildschade en moeilijker op gang komt dan iets ouder plantgoed.

Nog iets om even over na te denken: als je echt problemen hebt met het organischestofgehalte van je percelen is het toedienen van grote hoeveelheden houtsnippers een afdoend middel om dit probleem aan te pakken. Maar om houtsnippers te produceren, heb je natuurlijk wel plaats nodig. Volgens Marc Lefebvre, akkerbouwer in Guînes in de buurt van de kanaaltunnel, zou het volstaan als je 20% van de oppervlakte met hout zou beplanten en dat regelmatig zou verhakselen en openspreiden over het land. Dat lijkt echter niet meteen haalbaar voor een

landbouwer die nu al grond te kort heeft, maar het kan toch even doen nadenken.

Wildschade

Een groot probleem voor alle boeren die met agroforestry bezig zijn, is wildschade. In Frankrijk, waar elke boer ook jager is, is dat een wat dubbel verhaal. Aan de ene kant is men niet gelukkig met de schade die reeën en konijnen aanrichten, maar anderzijds zijn de boeren blij dat het wild zich best goed voelt met de ruimte en de bescherming die ze krijgen met een agroforestry-aanplant. Het is in ieder geval erg belangrijk dat de jonge plantjes goed beschermd zijn tegen vraatschade. Daarvoor zijn gelukkig voldoende middelen voorhanden zoals plastic beschermhoezen, zoals men die ook in de bosbouw gebruikt. Een iets hogere bescherming is op zich voordelig maar heeft dan weer als nadeel dat het weer lastiger wordt om lage takken en scheuten weg te halen. Soms kan een te hoge hoes ook de groei van klein plantgoed afremmen omdat dit af en toe volledig verdwijnt in dergelijke hoezen. Ook roofvogels, kauwen en andere kraaiachtigen kunnen voor belangrijke schade zorgen omdat die graag boven in een boom gaan zitten om de omgeving af te speuren naar prooidieren of aas en daardoor nogal eens de topscheut doen afbreken. Daardoor raakt de boom beschadigd en vertraagt de lengtegroei. Daarom zie je in agroforestrypercelen vaak hoge palen met een soort zitstok zodat roofvogels zich daar kunnen installeren en zo de topscheuten van de boompjes vermijden. Er moeten wel voldoende van dergelijke zitstokken zijn, want anders haalt het toch nog niets uit.

Bomen in de weide

Het is zeker interessant om in graasweiden voldoende schaduwmogelijkheden te voorzien. Met de voorbije zomer in het achterhoofd, kan men eigenlijk niet meer verantwoorden dat koeien en ander vee zomaar in de wei wordt gezet zonder voldoende schaduwbomen. Daarom is het aanplanten van bomen in weiland een interessante investering. Het is goed voor de dieren want als het te warm is, kunnen ze eronder schuilen tegen de zon en als er te veel wind is, wordt de bomenrij een windscherm. Het is dan wel een hele uitdaging om te beletten dat de koeien of de schapen de bomen aanvreten. Daarvoor zijn er verschillende beschermings-systemen mogelijk. Tijdens de studiereis hebben we kunnen kennismaken met enkele interessante systemen.

- 1 Elke boom zijn eigen beschermhoes en steunstok is een nuttige en noodzakelijke investering.
- 2 Een zitstok voor grotere vogels vermijdt dat de hoofdtak van de aanplant afbreekt. 3 Met deze eenvoudige methode kan men vermijden dat de koeien de schors van de jonge boompjes afvreten.
- 4 Deze methode om de bomen te beschermen, is weliswaar erg duur maar ze kan meermaals hergebruikt worden.

Zo is er de mogelijkheid om rond elke boom enkele boompalen te zetten en die te omwikkelen met prikkeldraad, maar dat is behoorlijk duur. Maar ook een systeem dat we zagen bij Guillaume Leduc kan interessant zijn. Hij plaatste gewoon weidepalen in de bomenrij waarop hij een dwarslat schroefde. Aan het eind van de lat, aan beide kanten, kwam dan een schrikdraad zodat zijn koeien niet tot bij de bomen konden. Doordat hij slechts één schroef per dwarslat gebruikte, kan hij deze afscherming gemakkelijk kantelen om tussen de bomen toch nog onderhoud uit te voeren. Het probleem is dan wel dat de koeien dit na een tijd zouden kunnen doorhebben en zelf de afscherming doen kantelen. Door twee schroeven te gebruiken, zou de boer dit kunnen voorkomen, maar dan is het weer moeilijker om tussen de bomenrijen te werken. Boer Leduc gebruikt het hakselhout van houtkanten ook in zijn potstal waarin hij

zijn jongvee houdt. Houtsnippers sloppen immers meer vocht op dan stro waardoor de dieren minder nat staan maar om eerlijk te zijn, het ziet er niet uit. De snippers worden immers helemaal zwart waardoor men de indruk krijgt dat de dieren in pure mest staan. Het is daarnaast ook nodig om de snippers regelmatig om te keren omdat de mest en vooral de urine anders onvoldoende gemengd geraken met de snippers. Dit levert dan weer extra werk op. Anderzijds heeft men ook veel werk met het regelmatig bijstrooien van stro. ■

Voor meer info over agroforestry kan je terecht op de website agroforestryvlaanderen.be.

